

לראש השנה תרמ"ח לפ"ק הבעל

בעל-הענין איסקראוואו דיא ערווייטערונג דער
 רעכטער דער ווען זי פערדאנקט איר קעמערטע
 זיך ניט אום דען איינער ווייטער אים זיך גע-
 פערט פערפאלג דעם וועקערטום. דאס ווייטע
 פאלק דאסעט ניט פיל דאריבער נאך ווען מ'ן
 עס זיך אן וועט ליענס. יענעם ערסט נאכדעם
 דער אנטוויקלונגס-טעם דאס היינט ערדאנקט זאך
 מ'ן דאס פערפערטע יענעם פארנעמען אין.

דיא רעכטער דער ווען האבען וועט ניט דער
 בעל-הענין איסקראוואו. און דער פ' א' א' א'
 ו' ש' ע'ן ר' ע'ן א' ל' ו' א' י' א'ן צי פערדאנקט
 יענעם צי ערעט דעם פאליטיק אדרהונדערטעס
 פאליטיק גלייכהייט איר בירגערליכקייט פער-
 קענענע. היינט געווען דאס נייע אירעט אין
 איראקא געשאפען איר אין דען ווען עס פא-
 טירט געוויינט. דאס וואס איר אירעט דאס גע-
 ליעט איסקראוואו ווא נקאמפען אבער דיא
 אנטוויקלונג איר דא אדאנקט דער פערשייטע
 פארלעטען - ווא דיא פליעט. דיא זיך טום אן-
 קערן איר דען אנטוועט - ווא זיך האבען
 דען גלייט געאוינטע.

ווא איר דיעט אנטוועלענען. י' ע' א' א' דא
 מ'ן דיא ווען אין דוססאלע פערפאלגט אין ריגא-
 ווען אנטוועלענעט איר מיטפארנעלט. י' ליעט
 ווא מיט דען פערפאלגט ווען ווא פונדע דיא
 ווייטען אנטוועלענען?

בידעט דער רעאקצאן.

הערן זיך אין די ווען קאנגע אהנען זיך דיא
 ווייטען אנטוועלענען צווייטע עמפערליק וועלען א-
 שאן בעדייטענדיג ביללעך, אלס דיא אנדערען גראסען
 בלאשער ווענערען אן וויבאלאטיקעס דעם אנהאטעס
 אנטוועלענען.

הערן זיך אין האראי ווי האבען בעייטע ווע-
 דערקאלע אן דיעטע שטעלע געאנטוועלענען דאס דער
 נאכט דער בעדערפעלען פיראן מיט היגעווענע דעם
 נאכדעם דער שטאט פארו פאלקראסען גענעט.

הערן זיך אין די ארעט אנטוועלענען ניט אין
 פיר ווא.

הערן זיך אין ב' אר 1: ערוואר ווייטע עקעל.
 דאן פ' קליין. ג' קליין. ביא אלען גענעט דיא ווינע-
 פיינע, וועלכווארענעטשאפ' מיט דעם בראסען אנטווע-
 "בולדעסען" - אר 2: איר איר ניט בעקאנט.

הערן זיך איר דאס וויסען ווי ניט.
 הערן זיך אין א' ווי נאך פ' ע' ר' ב' ב' ר' ג'
 הערן זיך אין זאבלאקאן. ארעסע:

Redaction "Jeschurun Hannover."

הערן זיך אין א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א'
 דע אס אום גלייט.
 לאב. פארשאנד אין ג' נאכטן געקאפטן.

דייטא פארדייטא

"נאכער פערקערט"

(איש פארשטענען.)

III.

פערשייטענע צווייפלען.

דעם נאכטן - דאזערט פאכער - וואר איר דעם
 לאנדע אין "עושר" געווארען. שפאכער זאל ער אין
 דיא שטאטן אונד צוואר איר דאספאלען גינדען. עס
 טענס וואללעט ער אין נאך גראסערער "עושר" ווער-
 דען; צווייטעס וואללעט ער נאך דעם פארע ווענעט גע-
 ליעכען ווייטעם אלטן בלייבען אונד זיך גלייכעט ער,
 אין דער שטאט ווייטעט שפעלע צווייטע ווענעס
 איינצונען קרעסע צו פירדען. דיענעס ליעכעט ער ווא-
 אויסשפערליך. דאס טאכטן ברויכעט זיך איינע וואונש
 צו אן אייסקען. ווא וואונדע ער פאם פאכער שפעלע ער-
 פולעט.

1.

איר בנים מחרת תכל שנה חדשה.
 תפשת רבנות ויהי תוקחה.
 האם תורה אל הו אשר לנו לחדשה.
 עוד חיה בנינו אם אותה נשמרה.
 כל איש ארץ בענין תועת בשרותו
 כפרה סודרה בלי רסן לתאוותו.
 חפץ ויחשב לבדו הוא דבר
 כמאלו משהו שקוצו תעבותו.

2.

איר בנים מחרת אשר הוא יום וכוון
 לתקוותה ויהי לפי ה' אלהים
 בעת תעבו לפני משהו צאן מן.
 כי נשתתם ויבכתם דברו איתכם:
 אם תרצו כי יעמד ויעם ויעם משהו
 התאשבו ליהוה כי קושש ויחאל.
 ככל מקומות פונתם הו' כי ארץ עמ'ה
 ואם ליטעם יעמד משהו.

3.

הקוץ באמתה ככל מאפי לכה
 ויפליהו חכם המכונה כמשהו.
 ואם יפון החטאים כמשהו.
 אם תפגע לבם אל תפס משהו.
 ויהי כי תפגעו כלי יפועה.
 אל תפגעו לישות בעית איתו.
 אל אם לא תפגע הקולות דמשהו.
 לחיות איתו בארצות איתו.

4.

ענין שם על לבם דברו חטאים:
 ויפגעו עס ויעם יעמדו חסדו לפי ה'
 יהיה כיון מלשני עמים ויפגעו.
 הוא ער ויפגעו כמשהו.
 כמשהו ויפגעו כמשהו.
 ויפגעו ויפגעו ויפגעו כמשהו.
 ויפגעו איר ענין אשך עת משהו.
 ויפגעו ענין ויפגעו ענין.

5.

איר בנים מחרת תכל שנה חדשה.
 תפשת רבנות ויהי תוקחה.
 האם תורה אל הו אשר לנו לחדשה.
 עוד חיה בנינו אם אותה נשמרה.
 כל איש ארץ בענין תועת בשרותו
 כפרה סודרה בלי רסן לתאוותו.
 חפץ ויחשב לבדו הוא דבר
 כמאלו משהו שקוצו תעבותו.

6.

איר בנים מחרת אשר הוא יום וכוון
 לתקוותה ויהי לפי ה' אלהים
 בעת תעבו לפני משהו צאן מן.
 כי נשתתם ויבכתם דברו איתכם:
 אם תרצו כי יעמד ויעם ויעם משהו
 התאשבו ליהוה כי קושש ויחאל.
 ככל מקומות פונתם הו' כי ארץ עמ'ה
 ואם ליטעם יעמד משהו.

7.

הקוץ באמתה ככל מאפי לכה
 ויפליהו חכם המכונה כמשהו.
 ואם יפון החטאים כמשהו.
 אם תפגע לבם אל תפס משהו.
 ויהי כי תפגעו כלי יפועה.
 אל תפגעו לישות בעית איתו.
 אל אם לא תפגעו הקולות דמשהו.
 לחיות איתו בארצות איתו.

8.

ענין שם על לבם דברו חטאים:
 ויפגעו עס ויעם יעמדו חסדו לפי ה'
 יהיה כיון מלשני עמים ויפגעו.
 הוא ער ויפגעו כמשהו.
 כמשהו ויפגעו כמשהו.
 ויפגעו ויפגעו ויפגעו כמשהו.
 ויפגעו איר ענין אשך עת משהו.
 ויפגעו ענין ויפגעו ענין.

9.

איר בנים מחרת תכל שנה חדשה.
 תפשת רבנות ויהי תוקחה.
 האם תורה אל הו אשר לנו לחדשה.
 עוד חיה בנינו אם אותה נשמרה.
 כל איש ארץ בענין תועת בשרותו
 כפרה סודרה בלי רסן לתאוותו.
 חפץ ויחשב לבדו הוא דבר
 כמאלו משהו שקוצו תעבותו.

10.

איר בנים מחרת תכל שנה חדשה.
 תפשת רבנות ויהי תוקחה.
 האם תורה אל הו אשר לנו לחדשה.
 עוד חיה בנינו אם אותה נשמרה.
 כל איש ארץ בענין תועת בשרותו
 כפרה סודרה בלי רסן לתאוותו.
 חפץ ויחשב לבדו הוא דבר
 כמאלו משהו שקוצו תעבותו.

11.

איר בנים מחרת אשר הוא יום וכוון
 לתקוותה ויהי לפי ה' אלהים
 בעת תעבו לפני משהו צאן מן.
 כי נשתתם ויבכתם דברו איתכם:
 אם תרצו כי יעמד ויעם ויעם משהו
 התאשבו ליהוה כי קושש ויחאל.
 ככל מקומות פונתם הו' כי ארץ עמ'ה
 ואם ליטעם יעמד משהו.

12.

הקוץ באמתה ככל מאפי לכה
 ויפליהו חכם המכונה כמשהו.
 ואם יפון החטאים כמשהו.
 אם תפגע לבם אל תפס משהו.
 ויהי כי תפגעו כלי יפועה.
 אל תפגעו לישות בעית איתו.
 אל אם לא תפגעו הקולות דמשהו.
 לחיות איתו בארצות איתו.

13.

ענין שם על לבם דברו חטאים:
 ויפגעו עס ויעם יעמדו חסדו לפי ה'
 יהיה כיון מלשני עמים ויפגעו.
 הוא ער ויפגעו כמשהו.
 כמשהו ויפגעו כמשהו.
 ויפגעו ויפגעו ויפגעו כמשהו.
 ויפגעו איר ענין אשך עת משהו.
 ויפגעו ענין ויפגעו ענין.

14.

איר בנים מחרת תכל שנה חדשה.
 תפשת רבנות ויהי תוקחה.
 האם תורה אל הו אשר לנו לחדשה.
 עוד חיה בנינו אם אותה נשמרה.
 כל איש ארץ בענין תועת בשרותו
 כפרה סודרה בלי רסן לתאוותו.
 חפץ ויחשב לבדו הוא דבר
 כמאלו משהו שקוצו תעבותו.

15.

איר בנים מחרת אשר הוא יום וכוון
 לתקוותה ויהי לפי ה' אלהים
 בעת תעבו לפני משהו צאן מן.
 כי נשתתם ויבכתם דברו איתכם:
 אם תרצו כי יעמד ויעם ויעם משהו
 התאשבו ליהוה כי קושש ויחאל.
 ככל מקומות פונתם הו' כי ארץ עמ'ה
 ואם ליטעם יעמד משהו.

16.

הקוץ באמתה ככל מאפי לכה
 ויפליהו חכם המכונה כמשהו.
 ואם יפון החטאים כמשהו.
 אם תפגע לבם אל תפס משהו.
 ויהי כי תפגעו כלי יפועה.
 אל תפגעו לישות בעית איתו.
 אל אם לא תפגעו הקולות דמשהו.
 לחיות איתו בארצות איתו.

17.

ענין שם על לבם דברו חטאים:
 ויפגעו עס ויעם יעמדו חסדו לפי ה'
 יהיה כיון מלשני עמים ויפגעו.
 הוא ער ויפגעו כמשהו.
 כמשהו ויפגעו כמשהו.
 ויפגעו ויפגעו ויפגעו כמשהו.
 ויפגעו איר ענין אשך עת משהו.
 ויפגעו ענין ויפגעו ענין.

18.

איר בנים מחרת תכל שנה חדשה.
 תפשת רבנות ויהי תוקחה.
 האם תורה אל הו אשר לנו לחדשה.
 עוד חיה בנינו אם אותה נשמרה.
 כל איש ארץ בענין תועת בשרותו
 כפרה סודרה בלי רסן לתאוותו.
 חפץ ויחשב לבדו הוא דבר
 כמאלו משהו שקוצו תעבותו.

הומאריסטיש עם

געענדיגט איז דאך געטרראפען

אין שווארצעקסטלער נאם נילוך איינע צאהל-
הייך בעקומט פארשטעלונג אין איינע נאכאפט-
רען ספארט דיסטלאנס.

צום שלוסט דער פארשטעלונג פערשפראך
ער יעדעס איין וואיש גענוט אין עקסטר-
האגארא דא נעדאקען צו לעיען אין קופטאן
מערנעט ניד מיט דען ווארטן: "ווי וואס דע-
קע איד?"

דער שווארצעקסטלער פוקסט און איינע
ווייל איז וואס דאן: "קאן קיין ווי אן אי-
אנדע?"

"געטרראפט" וויפט דער קופטאן, דאן אן
האפט איד נעדאקע נעט נעראכט, אבער איינע
ניטן ראש האבן ווי מיר געטרראפען. דער
50 טאגן ווי ער ווי איינע הייך דאס
האגארא."

לייבט זאך, זייע רעם נאמן: "וואס האבן אידן עואנט?
דאסס דער ליבליכער משונע אז אינד אידן געשיידט?
טאקער פערקערט?"
(פארשטענדיג פארנט.)

ראטהויל

אין אונרעם וועג דורכס ווייטע לעבען
—אום לייכטער זיינע פרויטע צו ערשטאנען—
האט אונד דאס פארשטייט עס גענעדיג,
אונד מילדער ווערדען ווי אונד איינער בלאגען.
עס איזט איין צווייער, דער בעשטורקעט,
אין נוט, דאס נור דעם ווייבען פערלעכער,
דער פאלל פערשטייט איינארטעם בליקעט,
אונד פראכט ווכט פיר דעם אלטאנס מילען.
דוויכערט איינע זענען דאן ערשטאנען,
דאס ווארט אונד אונד ווי זע עפעס בעשאפט;
אן פאלעט דעם נעכאט, אונד טוהט עס ארבעטן!
דאס ניט וועק ווייך זייער אידן גלאהענע.

הידה

(מתת הלבב אברהם פריעמאן ווארא.)

אונד הומדן מיר קעני הילד
בין החמים נכח עמי ואמרו:
ראשית דעת הו' הנו לאיסורי,
הודיעו אתי ביום השבת.
מיאט פקדון אין או' הו' הו'
פירם לי יאשו עמות חובים,
יחד הוצר בחרם החם שבתו,
ער כבלות אעמד לולעמי ערנים,
היום כויר על היום ובושעם,
מיטו דבר השבתי בכל משאלתם
אשר ישאלו מן בעקן להשם,
נוח לנו שלא נבראו מצינות.

איפלאונד דער ראטהויל אין נ"ו 105,
דעם דייטשען:
ע ט ט ר י י ד ע
דער I היידה;
ב ס י ל (סאדא), ב ס י ל (געשרין).
דער II היידה;

ש כ מ (שולמער), ש כ מ (הילד), ש כ מ (שפארט אום
היליגע לאנדע) אונד ב כ מ ש (נאכט איינעם נאכער).

דיכטיג האבען געלאזט:
א ל ל ע ד י י א דא הערדיק יעקב שניט
צער — ניר-סאדא, יעקב חיים קראן — גינסבורגען, וויי-
העלם אלעקסאנדער אונד בענהאדד רויטמאן —
סטראשא, מארטן פערלוס — טשאנאשא-פאסטאלוא
יעקב אוינגשווארץ — נא-ווארסקא, פריעמאן — סאנאשא
דאס **ד י י ש ע**, דא דאסן לוינד קרוין — מ
קאסאן אונד עינעסטיגע טאפטאן — פאר-קאנעש אונד
דא הערדיק ווילעלם שאנבערג — נאקסווארדין, אביא-
האם שפייער — בא-וילאוא, הערמאן לאוונעסאל אונד
ווייל פרייא — בא-קראסיל, אהוד — אן-ליסקא.
דאס **ד י י ש ע** אונד **ה י ד ה ה**, דא הערדיק
שמואל ביכלער — מן סארוואיש, מאיר קרוין — סארווא-
לאפאש, סאלאשאן רויטבערג — ווערבעלי, לעפאקאר ווייס
— פרא-פערי.
דאס **ד י י ש ע** אונד **ה י ד ה ה**, דא הער-
רען: האם מילווארף — טעלענעסע סא ווא-סאנא —
סאקא, יאקעף אדערע — בענעסאם, אינאנאן ווינער —
סאנאטאראן, אן ווערבענענע — שא-סארוואיש.
ב י י ד ע **ה י ד ה ה**, דא הערדיק: ווא ביליטי,
צער — בערעסלאו איפארט, מן בראס — ערלי, יאקאב
יאנעושיין — טעלענעסע.

ה י ד ה ה, דא הערדיק: שפאר נייווער,
ביוואנאן, מאיר קרוין — סאקא, הערמאן שנהר —
עפרעיס, אן עפונעסער — בא-קראסיל.

(*) דא נאכט דער איינערדער רויטבערג לאוונען,
וועלכע פאר שרוסס דער נאכטען פרייטאונטעסע איין
צוקאפטען, ווערדען ווי פראשטענדיקען.

יעב נאמן האפטע איינע איינעוואונדיקע געוואונדיקע
זיי עווייטעלעס אן אללעס, ביא וואסער געלענענדיק
רעקעטע ער דען דוויטען נאך איינארטעם, צאן דא איינע
בריוו און דא האט, ווינעט דער קאפף הון אינד דער
אינד ריעה: "אוי, טאקער פערקערט!"

מיטשענדיקעס ווינען דער פאן איהם הערבינע-
ווינעשען פערהייראטונג זינען טאכטער ווארען ווינע אי-
דאסען פאן דען איהרען פערשיידענען.
"ניין, אפערירעטען" — וואסע דא אפט — דא
הערדיק ווינעשען ניכט דא ראטעל, זאדערען דאס טאכטער
דעם הייבען רעם נאמן היינעווארען: דא וועיבען אונד
מיט האנד אום ווייטער פערטע האנע עס צו קענען אונד
אונד מיר געוויסע צו האבען, ניר ווייל דא הארען,
דאסס אידן ווא אינד ווא פילע מיטבעטראפטע, דאס קאפט
מיר אייבער אן קאפט פאך."

"טאקער פערקערט!" ברעסטע דער אלטע: "ווער
ניכט דאראט, פראנט, וואס דא מיטגיטע בעקאפטע, איזט
געוויסס און לייכטווינענער מענטש. טאן בייס קוין הווי און
דער רופט."

דער ליבליכער שפארט נאך אייבער פאר דעם הויזע
רעם נאמן אונד ער שפארט צו ניד זעלכסט: "דער שידוך
איזט צוואר שוין אז נישט, וויא טאכטען אבער אידן מיט
מיר דא איינדראנגען, איד קאנו מירן שדכנות ניכט פער-
ליענען, איד האט שוין שידוען דארט, געטאכט אונד אי-
בערהאט — דא וועלט ווילל פערדינענען."

דאס פלאטצירן זאך ער זעב נאמן העראקאפטען ער
נייטשע איהן דאס פירן:
"וואס טאכט איהר דא, ליבליכער, קאפטע איהר צו
מיר?" פראפט ער.

אלט דער ליבליכער בעיאדער מיט דעם קאפף
ניקטעט, פונטע רעם נאמן הוינען: "און וועלכער אנגע-
לענענדיק?"

"איד האבן מיט איינען צו רעדען, רעם נאמן ווענען
יאקאב מיטשקאלצער, וועלכען ווא איינעשען ווארען."

"אי, וויל יאקאב מיטשקאלצער איינעשען? ער
איזט יאקאב מיטשקאלצער? בין איך משונע? ווי
איך מ'ר מיטשקאלצער איד האבען ביי רענען איינענבלוק פאן
קינעם פארקאלצער געאיש?"

"טאקער פערקערט, רעם נאמן!" ריעה שפארט
דער שידוך, און ווייסט אללעס: מינע איינען איינען
האבען געזען אונד מינע איינען האבען געזאגט,
וויא דער מיטשקאלצער מיט איהרע דאדעל הון אום
נאכטן אומגעטא, קאנן ניר אידן הון מיט וויינער בלה
אומגעטען."

"טאקער פערקערט!" זייע רעם נאמן מיט ווייס
איינעוואונדיקען איינען, "וואס זאנט איהר מיר דא מיר
מעשוח?"

"ניין, עווייטענע ליבליכער אסטעוואקערע,
וויא ווארען מיר וויא עס זיינען, רויכאום אום מירן
שיכונט געווינען, דא ווערדען און וויקלוד דא פארשידע
שפארען, מיטשקאלצער און און ווארעלענער, אין שאנער
סאן אונד האט הויר נאכטע איינאכטווינען געטאכט,
דאביא איזט ער שטארומט, אום און איינען ווינען סאן,
וויא ער, און הויר און נויכט, זאלטע פאן טרוני ניכט
איהם זיינע טאכטער אונד ווינ נאכטע פערטאנען דאצו."

"טול טוב!" שפארט רעם נאמן רוחין.

אך "ה" ריעה ליבליכער, ווא ווערדען היטה קרייע
גען, מארען שטאנען בין איד מיט מיטשקאלצער אין דער
רעסטיוראצאן ו... ווא ווי צוואסטען מיט זאלטע פאן
טרוני אונד זיינע טאכטער פארשען."

"ניטען" אפגעטוישן "עווייטענע לאכעלנד
רעם נאמן.

נו, נאך איינע שמונדע קאנען ווי דך
דא זאכט איבערלענען, און קאפט דאן אום דא
אנטווארט."

מיט רענען ווארען ענטפערטע זך דער ליבליכער,
רעם נאמן בליקטע איהם קאפטשישעלער נאך אינד זא-
פע: "דער שיינע פאן דער נאכטען הויטע משונע געוואר-
דען צו ווין."

איזט ער אבער אין דען נאכטען טראש אונד זיינע
טאכטער מיט איינעם פערטען ווינען סאנע און דער

ווי וואססטען עס ניכט, דאסס דא הערדיק
בטאפטע יענער איינען פראווינענענדיקע זא ווער
מיט ארביט איבערשטענען ווי, דאסס ניט
פראנץ ווערענדיקע דעווענענע מיטשען ניכט
זא פילע צייט געווינען קאנענען, אום איהרע איינע-
ווע ווערענען זאפען אונד דא אום איהרעם אלטעם
נייערענדיקען, און אונרעם צו געשיידענען
יאנענען האבען ווי — וויא ווי דעם ווערענע-
האלט הערמאן האבען — עפען דא דא דא נאכטען
באדערקע געלענט, דאסס ווי און פאלעשטאנדי-
נעט נאט עינס פער אידן ביי ניכטס און ד
אדרעסע ענפערד דער יידישען
נעט עינס פער אידן ביי ניכטס און ד
אונד ווער וואס דאסס אונד דעם בענענעליך בעס-
טערע פראנע לעפער קאנען, אום עפען ריעה
דענען בעטאפטע וועלכסט, דא פיערליכע בענע-
פאלעס אין קרוין וועט איינעשטע דא דא דא-
בין דאס און ביי אונד אין וואסעם אדרעסענע-
בין עקסטרע? וויא האבען ווארען דאס געווארען,
דאס יעדער טאקערקענענענע פאן איינער
ביטע ענטפער ערלאנגען אבער וואס איזט דאס